

Zvonimir Mrkonjić

Nevolje s Biblijom

*Biblija nije upotrebn tekst, nego umjetnina – reakcija na tekstove
Borisa Becka i Mate Zovkića u prošlom broju Gordogana*

Ne bez zlobe mislim na nevolje kreatora nove Biblije kada budu došli do *kamena spoticanja*: kako će se znojiti od napora da prevedu ovu razmjerno bezazlenu metaforu, recimo s *predmet spora*. A cijela bi se Biblija mogla zapravo definirati za neke kao *kamen spoticanja* s kojim nije lako izići na kraj.

U čemu je problem? U tome što, prema projektu prevodilaca najnovije Biblije, treba ukloniti iz nje sve što odudara od glatkog i neupitnog upotrebnog stila, pod izlikom da sve to prijeći prenošenju teksta korisnicima. To bi se moglo zaključiti već iz programskog naslova teksta Mate Zovkića, prevodioca ogleadnog odlomka Knjige o Tobiji: *Bez usiljenih aorista i imperfekta*. Sudimo li po Zovkićevoj dosjetci, odzvonilo je većini djela hrvatske književnosti – ukoliko ne budu eutanazirana po Zovkićevu receptu.

Osnovni spor između nas koji bismo se mogli nazvati pobornici i autori Zagrebačke Biblije i pobornika Biblije Hrvatskog biblijskog društva (HBB) u tome je što Bibliju ne smatramo upotrebnim tekstom, nego umjetninom. Drugim riječima upotrebn se tekst može osloboditi svega što prijeći izravno razumijevanje poruke, ali to ne vrijedi za umjetninu. Umjetnini ili umjetničkom tekstu potrebno je za prenošenje njegove poruke sve ono što Biblija HBB odbacuje, to su dakle aoristi i (pluskvam)perfekti i ono što lektor Biblije HBB Boris Beck smatra zrelim da se zauvijek baci u ropotarnicu. Kao vrhunski umjetnina, Biblija je zakonomjerna za život svakog jezika na koji je prevodi, čuvajući i obnavljajući njegovo bogatstvo i gibljivost.

U svom tekstu *Od božanske maternice do Božjeg i Poda* Boris Beck naime najprije razložno ustanovljava kako “Problem stila i značenja ostat će i dalje na dnevnom redu jer stil nije nešto što se tekstu može dodati ili od njega oduzeti, a da se značenje ne promijeni”. Što ostaje od Biblije ako joj se oduzme njezin karakteristični stil i zamijeni drugim, stilski neutralnim i neobilježanim? Odgovor prepuštam čitaocu. Beck se potrudio nabrojati detalje po-

stupaka koji su značajka biblijskog stila da bi zaključio kako su svi oni prevodivi i zamjenjivi. Da to nije tako, zadovoljit ću se time da ovdje spomenem znameniti paralelizam, slijed dvaju stihova, u kojemu drugi stih ponavlja i potkrepljuje ono što je rečeno u prvom. Paralelizam je u tom slučaju suvišan jer je bitno stilematičan i redundantan, ali on znači za Bibliju karakterističan spoj “poezije” i “proze”, što znači poništenje njihove žanrovske različitosti.

Beck naime misli da zna kako je nastajala Zagrebačka Biblija u kojoj je “problem prikriven”, umjesto valjda da bude razotkriven na način kao što to čini Beck. Isto tako ne odgovara istini navodna istina da su književnici naprosto prevodili Bibliju iz francuske Bible de Jerusalem. Kao sudionik pothvata mogu posvjedočiti, a to bi se dalo i tekstualno utvrditi, da je Bible de Jerusalem, zbog opremljenosti teksta najnovijim interpretacijama i objašnjenjima svih spornih mjesta, bila samo korektiv i orijentir našeg rada. U njemu smo se konzultirali s barem desetak Biblija što na hrvatskom a što na drugim jezicima. U to treba uključiti i stalnu suradnju s bibličarima, biblijskim lektorima, osobito s Bonaventurom Dudom i Jerkom Fučakom, koji su nam davali uvid u hebrejski izvornik. Valja podsjetiti i na završnu lekturu velikog prevodioca i jezičara Josipa Tabaka koji bi jamačno bio posljednji koji bi aoriste, imperfekte i značajke biblijskog stila smatrao preživjelima. Sve značajke biblijskog stila, koje daju tekstu dubinu historijskog iskustva, nastale su dakle u našem prijevodu sedimentacijom višeglasnog prijevodnog iskustva.

U zaključku, prevođenje-prilagođivanje prijevoda Biblije jeziku “siromašnih duhom” bilo bi slično dolaženju brijega k Muehamedu. Neću se nikad umoriti od citiranja Ujevića po kojemu nejasnoća ili poteškoća može biti “sunce od jasnoće”. Naprosto zato jer pretpostavlja da svaki napor duha može biti višestruko nagrađen, a da se “serviranjem” lakih rješenja po modelu instantkulture jedva vraća uloženo.